

Architektura nadání:

Komplexní průvodce identifikací a rozvojem talentu pro pedagogy a vedení škol

Problematicke práce s talentovanou mládeží se věnovali učitelé ZŠ a SŠ v rámci bootcampu na SPŠS a JŠ Kolín 13.05.2026, v rámci projektu IDZ SČK.

Mýtus dokonalého žáka vs. Realita nadání

OČEKÁVANÁ KŘIVKA

Mýtus

- Vždy vzorný, poslušný a připravený.
- Má samé jedničky a miluje testy.
- Vyrovnané sebevědomí a nepotřebuje zvláštní péči.

DIAGNOSTICKÁ KŘIVKA NADÁNÍ

Realita

- **Vnitřní asynchronie:** Kognitivní vývoj předbíhá jemnou motoriku a emoční zralost.
- **Zranitelnost:** Vysoká míra sebekritičnosti, perfekcionismus a strach ze selhání.
- **Nekonformita:** Zpochybňování pravidel, specifický humor, touha experimentovat.

Typologie nadání: Ne každý talent je na první pohled vidět

1. Úspěšný

Snadno identifikovatelný. Dobře se učí, plní úkoly, komunikuje s dospělými. Riziko: Přizpůsobení se průměru.

2. Kreativní

Experimentátor. Opravuje dospělé, zpochybňuje systém, těžko se přizpůsobuje pravidlům. Potřebuje odměňovat originální řešení.

3. Utajený

Maskuje schopnosti kvůli sociálnímu přijetí (často dívky). Nízké sebevědomí, frustrace.

4. Nezávislý

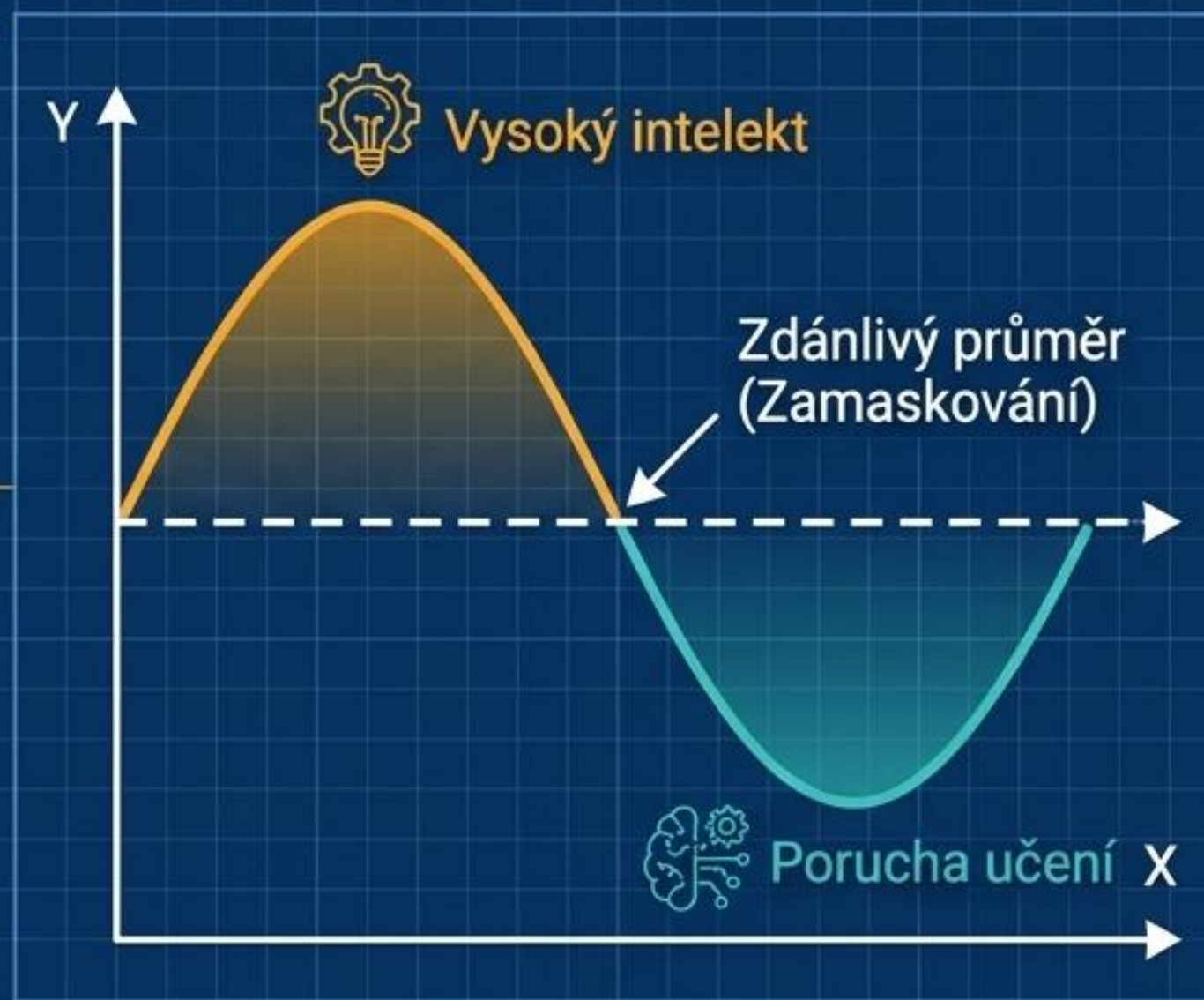
Samostatný, riskuje, má pozitivní sebehodnocení. Systém využívá pro svůj vlastní užitek.

Dvojí výjimečnost (2e): Skrytý potenciál

Nadané dítě se specifickou poruchou učení (např. dyslexie, ADHD).

Zamaskování: Nadání a handicap se vzájemně vyruší. Intelekt kompenzuje poruchu, ale porucha brání projevu nadání.

Výsledek = zdánlivě průměrný až podprůměrný žák.

Varovné signály:

- [X] Nedokončená školní zadání
- [X] Neschopnost práce pod časovým tlakem
- [X] Extrémní strach ze selhání

Signály „skrytého talentu“: Jak číst pod povrchem

Dabrowskiho nadměrná vzrušivost

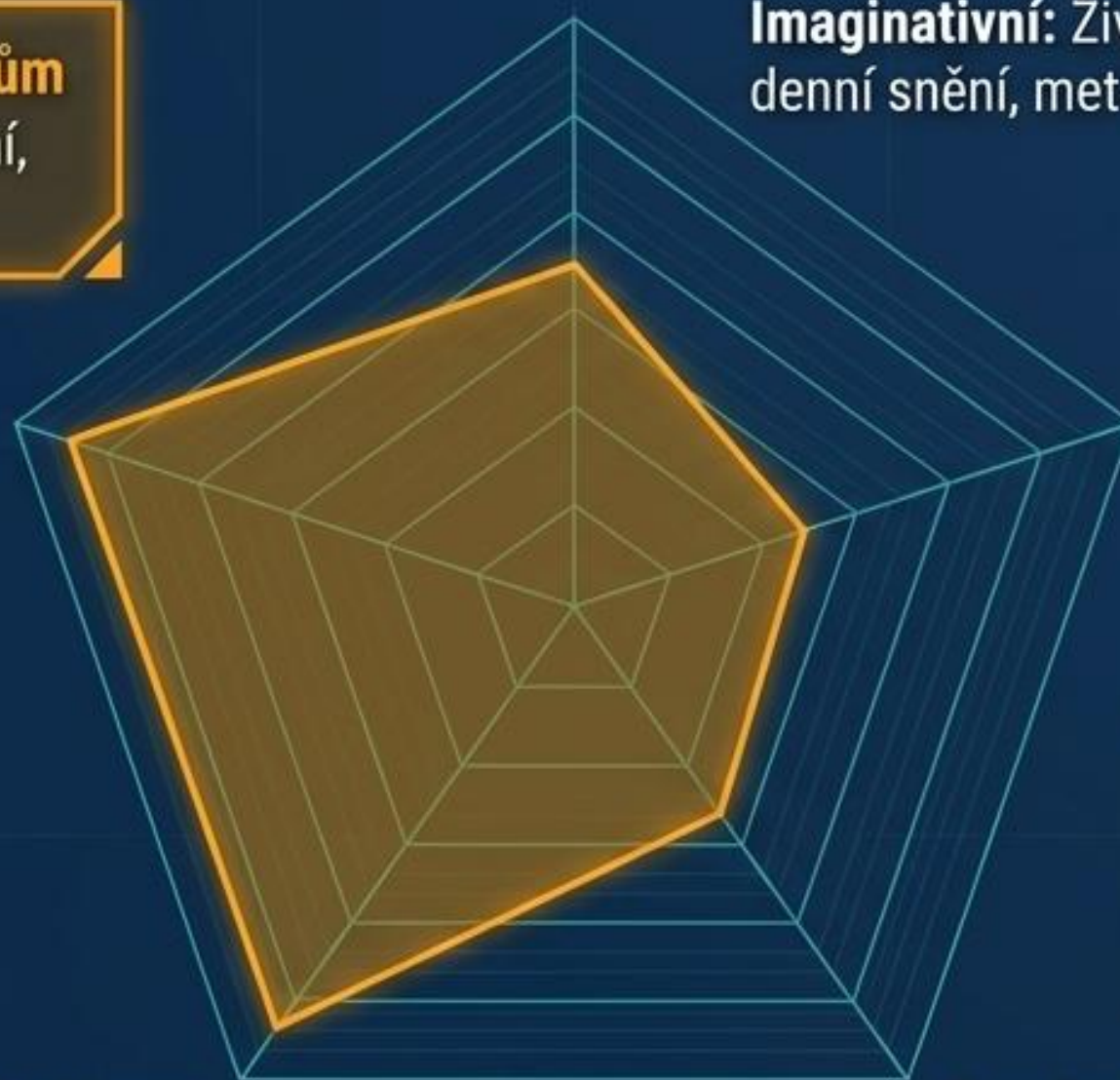

Varování: Vyhýbání se rizikům

Vidí všechny alternativy selhání, volí jen bezpečné cesty.

Intelektuální: Neústupná zvědavost, hluboké otázky.

Smyslová: Zvýšená citlivost na hluk, světlo, textury.

Imaginativní: Živá fantazie, denní snění, metafory.

Emoční: Extrémní empatie, silné afektivní reakce, úzkost.

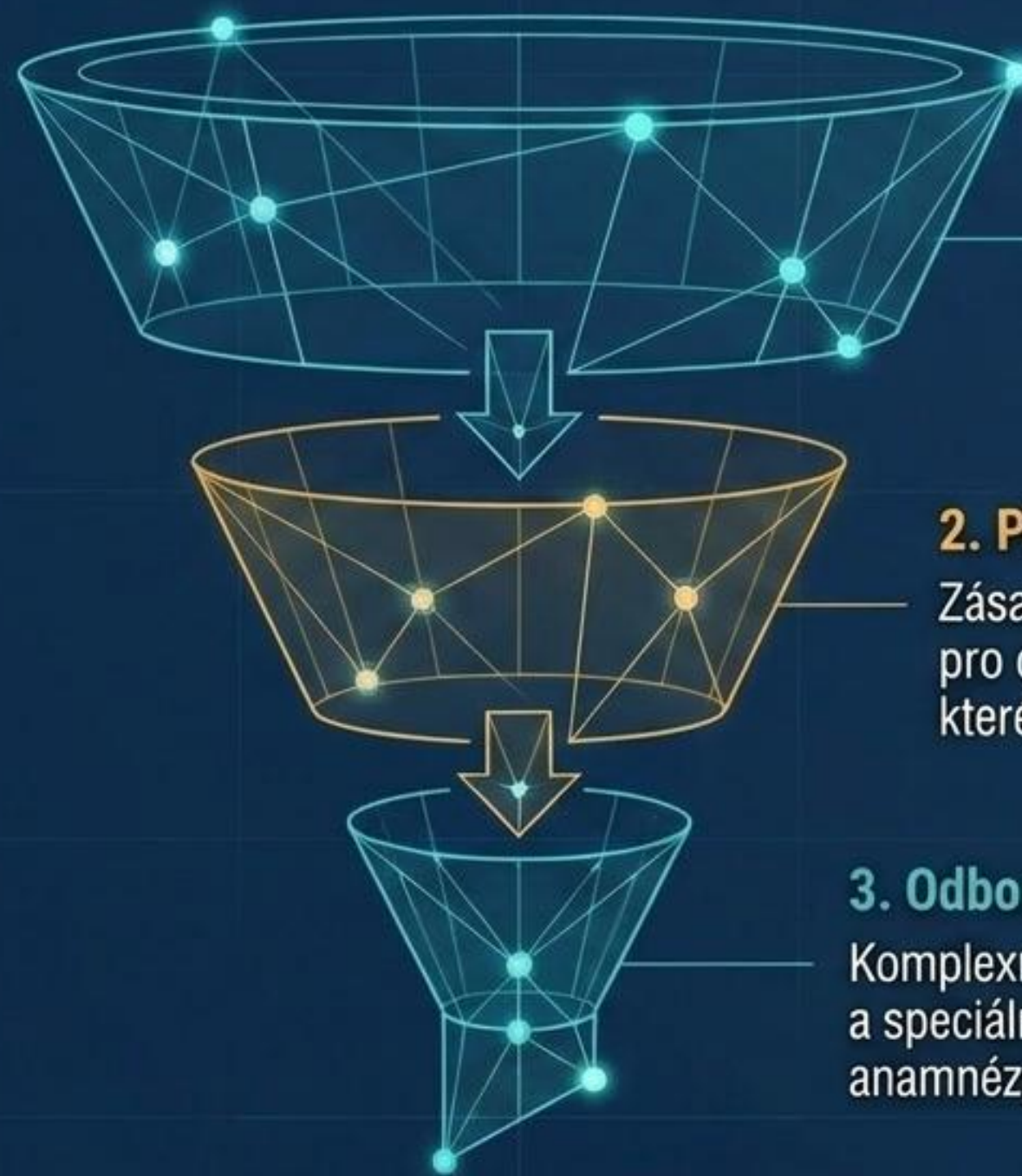

Varování: Dospělá fasáda

Komunikuje lépe s dospělými než s vrstevníky.

Psychomotorická: Fyzický neklid, rychlá řeč, obrovská energie.

Architektura vyhledávání talentů a odborný screening

1. Subjektivní nominace (Široké síto)

Pozorování rodičem či učitelem. Riziko: Zkreslené předsudky (často opomíjí znevýhodněné děti a dívky). Zahrnuje soutěže, olympiády, analýzu projektů.

2. Plošný screening (Objektivní včasnost)

Zásadní doporučení: Testování v raném věku pro celý ročník. Odhalí skryté a 2e talenty, které by subjektivní nominací unikly.

3. Odborná diagnostika (PPP / SPC)

Komplexní vyšetření diplomovaným psychologem a speciálním pedagogem. Analýza rodinné anamnézy, individuální testy IQ, tvořivosti a osobnosti.

Digitální nástroje a testování dětí

Eye-Tracking

Technologie Eye-Tracker:

Zaznamenává pohyb očí při řešení úloh, odhaluje kognitivní proces.

Profil Řešitel

Rychlý, přímočarý postup k cíli. Často učiteli snadno nominovaný.

Profil Badatel

Pomalý, zkoumá všechny souvislosti a slepé cesty. Bez technologií často mylně považován za pomalého nebo nenadaného.

Mensa testování

Základní plošné testování IQ nezávislé na dosažených školních znalostech.

Dotazníkové nástroje

Např. IDENA pro nominaci učitelem s cílem získat komplexnější a strukturovaný pohled.

Co by mělo obsahovat portfolio talentovaného žáka

Základní účel: Slouží jako podklad pro Vstupní pedagogickou diagnostiku a tvorbu **Individuálního** vzdělávacího plánu (IVP).

Analýza školní činnosti

Nadstandardní a nestandardní postupy při řešení úkolů.

Mimoškolní projekty

Důkazy hlubokého zájmu a samostatného myšlení v individuálních oblastech.

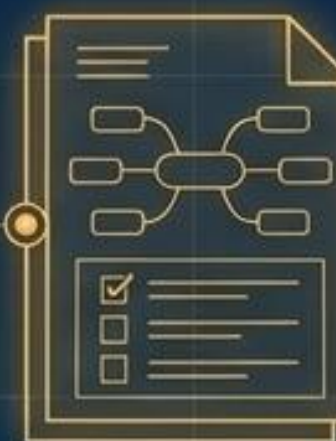
Vývoj v čase

Sledování kognitivního pokroku a asynchronního vývoje (např. grafomotorika vs. intelekt).

Osobní reflexe

Záznamy žákových sebehodnocení, myšlenkové mapy a řešení komplexních mezipředmětových zadání.

Doporučené metody práce s talentovanými žáky

Individuální vzdělávací plán (IVP)

Obohacování

- Prohlubování učiva bez nutnosti jít do vyššího ročníku.
- Mezipředmětové vztahy.
- Badatelsky orientované úkoly a myšlenkové mapy.

Akcelerace

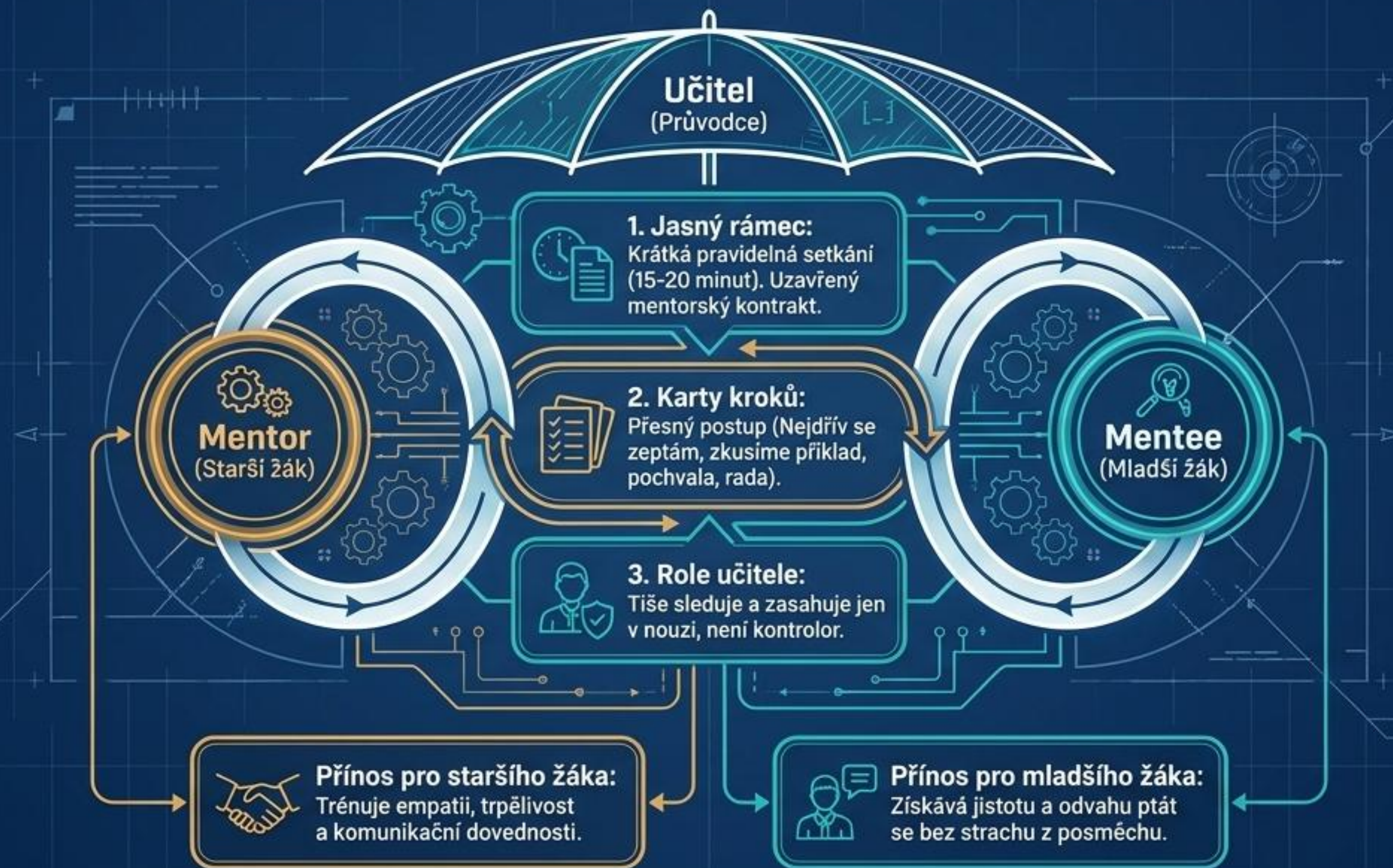
- Umožnění přeskočení ročníku.
- Návštěva vyššího ročníku pro konkrétní předmět.
- Udržení adekvátní kognitivní zátěže.

Žák učí žáka

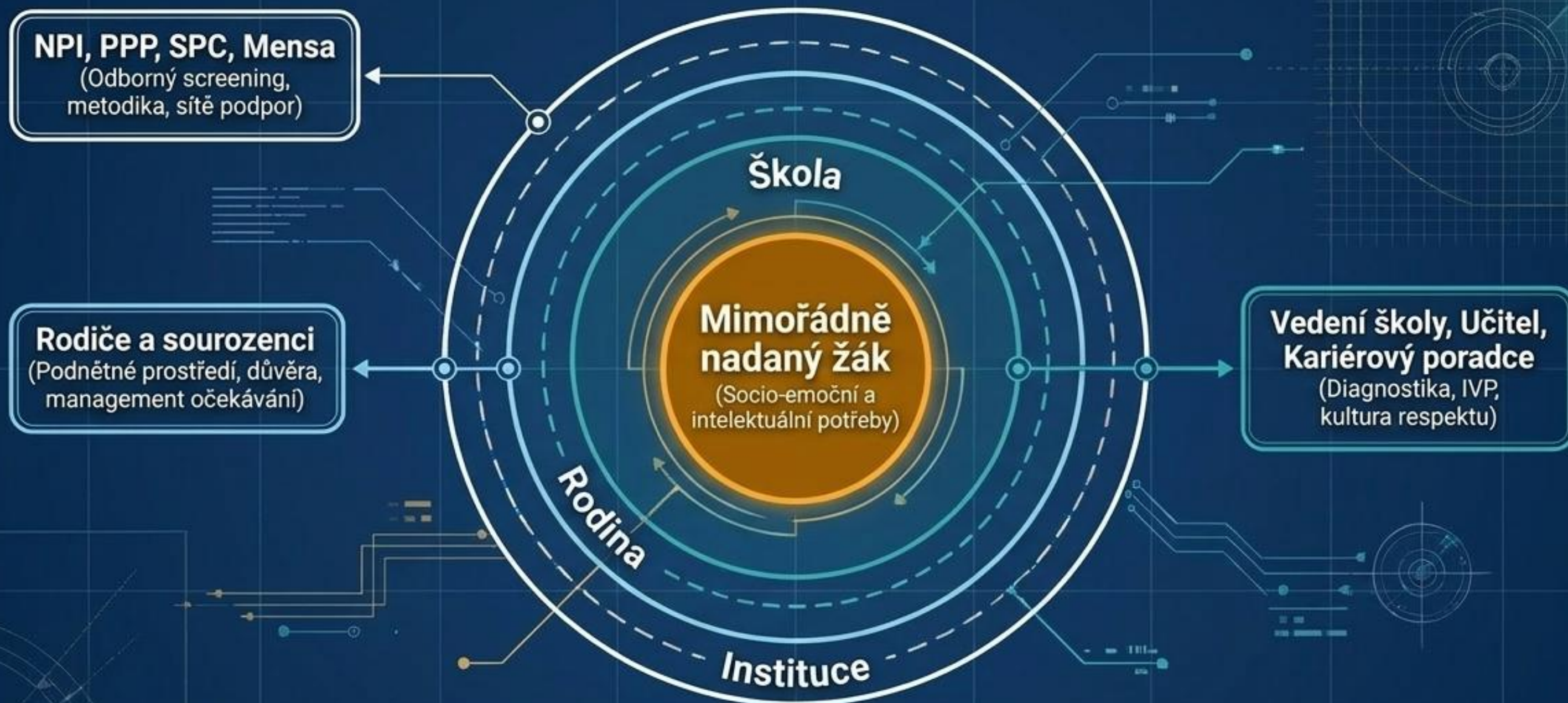
- Nadaný žák dočasně přebírá roli učitele.
- Musí si zorganizovat myšlenky a strukturovat informace.
- Prohlubuje jeho vlastní pochopení a empatii.

Metoda: Peer mentoring jako bezpečný prostor

Starší pomáhají mladším bez direktivy.

Ekosystém podpory: Talent jako sdílená odpovědnost

Klíčový závěr: Rozvoj nadání selhává, pokud jakýkoliv prvek tohoto ekosystému nespolupracuje nebo chybí.

Spolupráce s rodinou talentovaného žáka

Kroky pro školy:

Edukace rodiny

Pomoc rodičům pochopit asynchronní vývoj (proč je dítě kognitivně vyspělé, ale emočně dětinské).

Podpora sourozeneckých vztahů

Prevence pocitu "nenadaného" sourozence. Ocenění neintelektových schopností (empatie, diplomacie) u ostatních dětí.

Odstranění izolace

Vytváření podpůrných skupin rodičů nadaných dětí pro výměnu zkušeností a snížení frustrace.

Doporučení pro vedení školy a kariérové poradce

Implementace plošného screeningu

Nenechávat identifikaci pouze na subjektivním hodnocení učitelů.

Zavést objektivní raný screening a screening profesní orientace.

Řízení IVP a koordinace péče

Zajistit efektivní tvorbu Individuálních vzdělávacích plánů.

Stanovit na škole koordinátora péče o nadání (specialistu pro kolegy).

Kultura a klima

Budovat bezpečné prostředí, kde chyba není hrozba, ale příležitost.

Zajištění personální kontinuity a podpory (asistenti pedagoga).

Vzdělávání pedagogů

Zajistit pro učitele kurzy a školení pro správnou identifikaci a diferenciaci výuky nadaných.

Role NPI při práci s talentovanými žáky

realizátoři projektu:
SPŠS A JŠ KOLÍN
v rámci projektu IDZ SČK

Spolufinancováno
Evropskou unií

Ministerstvo
školství, mládeže
a tělovýchovy

